

Štowerski ŽELEZAR

Leto XXI.

1981

NOVEMBER

Št. 22

GLASILO DELAVCEV DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE ŠTORE

Naši narodi so si pisali sodbo sami

Ko so vojaški in državni vrhovi bivše Jugoslavije sramotno kapitulirali pred navalom nacifašističnih tolpa na naše ozemlje, je ves svet mislil, da je konec svobode naših narodov. Žal so tudi državniki sveta mislili, da je konec naše državnosti. Vse so ukrenili za evakuacijo kraljevske jugoslovanske vlade in kraljevske rodbine, saj so računali, da se bo po zmagi nad silami osi Rim—Berlin vse uredilo v Jugoslaviji po starem. Tako so mislili na zahodu, pa tudi v Sovjetski zvezi. Že prvega dne napada Tretjega rajha na Sovjetsko zvezo je Kominterneta sporočila

centralnemu komiteju KP Jugoslavije: »Upoštevajte, da gre v sedanjih etapi za osvoboditev izpod fašističnega podjarmljenja in ne za socialistično revolucijo.« Kakšno razočaranje! Saj smo vendar že pripravljali ustanovitve nekakšne osrednje ljudske oblasti; sovjetska vlada je obnovila diplomatske odnose z begunsko kraljevo vlado v Londonu, ki so jih prekinili po napadu nacistov na Jugoslavijo. Te odnose je Stalin enostransko prekinil, da se ne bi zameril Hitlerju. Takoj po izbruhu vojne med Sovjetsko zvezo in Nemčijo je sovjetski veleposlanik v Londonu predlagal obnovev začasno suspendiranih odnosov. Medtem so naši borci že krvaveli po vseh krajih naše domovine.

Diplomacija je šla svojo pot, toda naši borci so z ogromnimi žrtvami nakazovali drugo pot. Če nam na I. zasedanju AVNOJ novembra 1942 v Bihacu še ni bilo mogoče povedati in zahtevati, da bi bil Nacionalni komitej osvoboditve Jugoslavije naša prava vlada, ker nam mednarodni odnosi in razmere tega še niso dovolile, je Tito po pooblastilu AVNOJ, protifašističnih svetov Hrvatske in Slovenije ter vrhovnega štaba zahteval oktobra 1943, — in preko Kominterne prosil, naj bi sovjetski vladi sporočili: da ne priznavamo niti jugoslovanske vlade, niti kralja v inozemstvu, ker že dve leti in pol in tudi še sedaj podpirajo okupatorjevega sodelavca, izdajalca Dražo Mihailovića ter nosijo zaradi tega vso odgovornost za to izdajo nad narodi jugoslavije. Ne bomo dovolili, da pridejo v Jugoslavijo, ker bi to pomenilo državljansko vojno. Govorimo v imenu ogromne večine ljudstva, ki želi demokratično republiko, ki se naslanja na narodnoosvobodilne odbore. Ti pa so v sedanjem času edina zakonita vlada, na čelu z antifašističnimi sveti.

Tovariš Tito je dodal, da bo taka izjava izročena tudi britanski misiji pri vrhovnem štabu in da je britanski general že sporočil, da še britanska vlada ne bo dosti zavzemala za kralja in begunsko jugoslovansko vlado.

Pod vodstvom komunistične partije in tovariša Tita se je narodnoosvobodilna borba vse bolj razplamtevala. Neizčrpna moč ljudstva in njegova pripravljenost, da se v čedalje večjem obsegu pridruži organizatorjem vstaje, je bila porok za uspeh v tej neenaki borbi. Naj so na vzhodu in zahodu naklepali kakor so hoteli, ves svet je nazadnje bil postavljen pred dejstvo, da ima oborožena vstaja našega ljudstva daljnosežne osvobodilne in revolucionarne cilje. Ko smo na naših tleh vsilili okupatorjem novo fronto, svet ni več mogel zapirati oči pred cilji naše borbe, borbe za pravice zatiranih in izkoriščanih, za **oblast delovnih ljudi, za nove oblike oblasti, za nove oblike oblasti, republikanska ureditev in socialna preobrazba nove Jugoslavije.** Dne 8. septembra 1943 je kapitulirala Italija, počila je os Rim—Berlin in razmerje vojskujočih se armad se je še bolj prevesilo v korist zaveznikov v borbi proti nacističnim hordam. Zdaj je napočil trenutek, ko je bilo treba od zaveznikov ponovno zahtevati priznanje programa naše revolucije. **To se je**

(Nadaljevanje na 2. strani)

Poslopje Skupščine SFRJ - Bgd.

Od 7. do 10. avgusta 1945, natanko tri mesece po zmagi nad fašizmom, se je zgodovinsko III. zasedanje AVNOJ v Beogradu konstituiralo v Začasno ljudsko skupščino in sprejelo pomembne zakonodajne akte. Tovarišu Titu so delegati izrazili neomajno zaupanje in mu hkrati izkazali hvalnoizražila za genialno vodenje narodnoosvobodilne vojne. V svojem eksponiraju na tem zasedanju je maršal Tito poudaril:

« (...) Čeprav je naša dežela iz te vojne izšla razrušena in materialno osiromašena, je hkrati izšla tudi duhovno prerajena, pripravljena na največje ustvarjalne napore. Izšla je združena in v bratstvu pomirjena, nova, Demokratična federalna Jugoslavija. (...) »

- Vsem sodelavcem,
- upokojem železarne Štore
- poslovnim partnerjem

*Čestitajo ob prazniku republike
29. novembu*

- družbenopolitične organizacije
- kolektivni poslovodni odbor
- samoupravni organi

Potreba po reorganizaciji poslovanja v Železarni Štore

Vedno bolj zaostreni pogoji poslovanja, ki se bodo v naslednjih letih še bolj zaostri, zahtevajo najbolj racionalne oblike organizacije poslovanja — takšnega poslovanja, ki bo sposobno konkurirati v težjih pogojih mednarodne blagovne menjave.

V dokumente za resolucijo o ekonomskem razvoju v prihodnjem letu smo v Sloveniji prvič odločneje zapisali, da je potrebno napraviti konkretne napore za zmanjševanje vseh oblik družbene režije, ki preveč bremeni proizvodnjo in jo s tem postavlja v zelo težak položaj v bitki za stabilizacijo.

Tudi v naši delovni organizaciji ugotavljamo relativno visoko obremenitev stroškov proizvodnje s stroški delovnih skupnosti in stroški TOZD splošnega pomena. Dosedanje več kot triletno izkušnje naše samoupravne organiziranosti, takšne kot jo imamo sedaj, kažejo poleg pozitivnih rezultatov tudi določene slabosti, ki se odražajo na več področjih. Eno od teh je delo delovnih skupnosti. V podrobnejši analizi in dosednji praksi ugotavljamo, da se pri naših šestih delovnih skupnostih pojavljajo določene organizacijske pomanjkljivosti. Te po-

Delo v pripravi proizvodnje livarne II.

(Nadaljevanje s 1. strani)

zgodilo na II. zasedanju AVNOJ 29. novembra 1943 v Jajcu. AVNOJ je bil z odlokom proglašen za edino in najvišje zakonodajno in izvršno telo, najvišji zakonodajni organ. S tem odlokom je izgraditev ljudske oblasti v naši državi dosegla svoj vrhunec. Avnoj je iz svoje sredine imenoval Nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije z vsemi pooblastili in pravicami začasne vlade. S posebnim odlokom je bila begunski in izdajalski vladi v Londonu odvzeta pravica, da še dalje predstavlja narode Jugoslavije v inozemstvu.

Tako je bila odpravljena stara, protinarodna oblast. Uvedena je bila federativna ureditev države. Sprejet je bil odlok o priključitvi Slovenskega primorja in Istre k Jugoslaviji. Reakcionarni krogi seveda niso mirovali. Taka odločnost tudi ni bila po volji vsem zaveznikom, toda sklepe z zasedanja v Jajcu so vseeno spoštovali. Še po vojni so mnogi sovražniki socialistične preobrazbe naše družbe rovarili proti federativni in socialistični ureditvi, proti socialistični obliki in vsebini naše družbe. Toda naše ljudstvo se ni dalo zmešati. Preveč je bilo trpljenja in žrtvovanja za odpravo gospodarske, politične in kulturne zaostalosti; zato smo odklonili vse tuje recepte za oblikovanje drugačne, tako imenovane demokratične družbe. Dve leti po zgodovinskem zasedanju naših odposlancev v Jajcu 29. novembra 1945 je ustanovljena skupščina s posebno deklaracijo proglasila Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo. Vsi napori naših delovnih ljudi so bili in so še posvečeni lepšemu jutrišnjemu dnevu. V tem znamenju bomo proslavili dan republike in tako se bo zopet izkazalo, kako preroške so besede Ivana Cankarja: »Izkazalo pa se je, da nas ta silni svetovni vihar ni potisnil k tlom, temveč da nam je opral duše in srca, nas pomladil, nas vzdignil k višku... Iz ponižanja, iz hlapčevstva, iz sramote in bede se bo vzdignil naš narod v novo, svetlo življenje, očiščen in pomlajen, vreden član v družini narodov, očiščenih in pomlajenih.«

To velja seveda za vse naše narode in narodnosti, saj smo vsi skupaj vztrajali na dolgi in naporni poti do naše skupne osvoboditve. Zdaj smo že leta na poti počlovečenja družbenih odnosov po naši meri, političnega sistema, ki zahteva od vsakega posameznika in vseh organiziranih skupnosti predvsem več realiziranja sprejetih programov. Ko slavimo dan republike, je potrebno, da ga slavimo z izrazito delovnimi poudarki. Le tako bomo dojeli smisel našega praznovanja in premostili včerajšnje napore in dneve z današnjimi nalogami. Tako pripravljene in odločne nazdravimo naši socialistični, samoupravni republik!

R. U.

manjkljivosti so neposredni odraz v manj kvalitetnem vsebinskem delu, ki v nekaterih primerih ni najbolj racionalno organizirano. Pojavljajo se dvotimotnosti in nekoordinirano delovanje v medsebojnem sodelovanju med posameznimi delovnimi skupnostmi.

Analiza različnih in preštevilnih nivojev odločanja v celotni delovni organizaciji tudi narekuje odločne pristope k spremembi organizacije in resnični racionalizaciji poslovanja.

Za racionalizacijo poslovanja je treba nujno pristopiti k združevanju prevelikega števila delovnih skupnosti v manjše število s pravilno opredeljitvijo posameznih funkcij. Reorganizacija v delovnih skupnostih bo neposredno vplivala tudi na določene reorganizacijske potrebe v nekaterih TOZD skupnega pomena, zlasti na področju družbenega standarda.

KPO železarne Štore predlaga, da se pristopi k reorganizaciji v takem obsegu, ki bo resnično dal neposredne učinke. Te učinke je potrebno jasno opredeliti v samem predlogu oziroma ekonomskem elaboratu o potrebni reorganizaciji.

Čeprav smo pri prvem razmišljanju o izvedbi reorganizacije v mesecu oktobru letos menili, da bi bilo možno določeno reorganizacijo skupnih služb in celotni postopek za izvedbo pripraviti že do splošnih volitev, ki bodo v mesecu marcu 1982, pa je podrobnejša analiza potrebnega obsega dela pokazala, da je za to potrebno več časa in da je s celotnim postopkom samoupravnega odločanja možno izpeljati predlagano reorganizacijo v letu 1982 vzporedno s pripravami gospodarskega načrta za leto 1983.

Posebna naloga se pojavlja v zvezi z reorganizacijo TOZD tovarne traktorjev. Elaborat o novi organizaciji tovarne traktorjev z združevanjem vseh funkcij poslovanja za to področje v tovarno traktorjev je bil izdelan že v decembru 1980. Zaradi iskanja ustreznih rešitev povezovanja tovarne traktorjev tudi navzven v sistem sorodnejšega poslovnega sodelovanja in organiziranosti do uresničevanja predlogov iz izdelanega elaborata še ni prišlo. Gospodarska situacija zahteva tudi na področju proizvodnje traktorjev hitrejše dokončne opredelitve o novi organiziranosti tovarne traktorjev. Zato menimo, da bo v prvi fazi izpeljana reorganizacija tovarne traktorjev, v naslednjih pa celoten ostali del, ki je bil zgoraj posebej naveden.

Za izdelavo predloga in elaborata o reorganizaciji bomo oblikovali posebni strokovni team, v katerega bomo vključili naše strokovnjake s področja organizacije dela. Novi predlog mora dati takšne rešitve, da bo na njihovi osnovi možno racionalneje in ceneje poslovati. To pa bo imelo za posledico določene kadrovske prerazporeditve, zlasti še ustreznejše dolgoročneje planiranje razvoja, štipendiranja, šolanja ob delu in racionalnejšega zaposlovanja kadrov sploh.

V predlagano delo bo potrebno vložiti veliko naporov. Delo strokovnega teama bo neposredno koordiniral KPO delovne organizacije. Potrebna bo tudi odločna podpora samoupravnih organov in družbeno-političnih organizacij v naši delovni organizaciji.

O navedenem predlogu je razpravljala tudi komisija, imenovana s strani delavskega sveta delovne organizacije, za uveljavljanje zakona o združenem delu in tak pristop podprla.

Predsednik poslovodnega odbora
Dušan Burnik, dipl. ing.

Spomnimo se...

V Ljubljani je bila 1. novembra 1941 VI. plenarna seja slovenskega narodnoosvobodilnega vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte, ki je bila obenem tudi II. seja slovenskega narodnoosvobodilnega odbora. Na njej so sprejeli program Osvobodilne fronte, znamenite temeljne točke Osvobodilne fronte.

Osvobodilna fronta je tega dne objavila proglas s pozivom na oborožen odpor zaradi sklepa okupatorjev (Nemcev) o izseljevanju Slovencev iz Štajerskega in Gorenjskega v Šlezijo in na Poljsko.

Švedski naravoslovec in astronom **Andres Celsius**, ki je predlagal razdelitev temperaturne lestvice med lediščem in vreliščem vode na 100 stopinj, se je rodil 27. novembra 1701. Bil je profesor astronomije v Uppsali in direktor prvega švedskega astronomskega observatorija. Celsius je opazoval dnevne spremembe magnetne deklinacije in ugotovil vpliv polarne svetlobe na zemeljski magnetizem. Umrl je leta 1744.

Slovenski pesnik **Simon Gregorčič**, »goriški slavček«, je v svojem pesniškem ustvarjanju prikazal visoko službo lepoti in človeku — kot Prešeren, s pesnijo je želel buditi narod kot Jenko. Mučila ga je skrb za obstanek slovenskega naroda zaradi zaostrenega političnega in socialnega življenja v Avstriji 70. in 80. let. Njegove pesmi so bile med ljudstvom zelo priljubljene. Umrl je 24. novembra 1906, star 62 let.

Naše poslovanje v letošnjem letu

Spet je za nami obdobje, ko smo tudi na uradno predpisan način izdelali obračun našega delovanja ter z njim seznanili širšo družbeno skupnost. Iste rezultate, dopolnjene še z drugimi, internimi podatki, smo zelo temeljito obravnavali tudi v naših samoupravnih delovnih skupinah, samoupravnih organih in strokovnih službah. Res je, da se analize o vzrokih in potrebnih ukrepih še izdelujejo in torej na pretekle rezultate ne morejo več vplivati, so pa lahko solidna osnova za ravnanje v naprej.

Naše aktivnosti v preteklem obdobju označujejo borbe za doseg o količinske proizvodnje in predvsem velika prizadevanja za izvoz, po drugi strani pa pridobivanje ustreznih deviz za uvoz potrebno prepromaterialov in rezervnih delov za proizvodnjo. Ko danes ocenjujemo uspešnost skupnih prizadevanj, lahko ugotovimo, da smo količinsko proizvodnjo uspeli zadržati v planskih okvirih, največji zastoj je sicer bil pri proizvodnji traktorjev, da pa so ostale TOZD lahko proizvajale kljub velikim problemom. Kako se ti naporji in dosežki odražajo v finančnih izvidih poslovanja in kakšne posledice lahko iz teh gibanj pričakujemo, pa si oglejmo v nadaljevanju.

Pri vrednotenju denarno izraženih rezultatov poslovanja ne moremo mimo dejstva, da smo poslovali v razmerah zelo velike inflacije, ko so že ustvarjeni rezultati postajali vedno manj vredni in ko je vzdrževanje obsega poslovanja zahtevalo vedno več dodatnih finančnih vlaganj. Prav tako ne moremo mimo dejstva, da smo se srečevali s problemi nelikvidnosti ne samo v delovni organizaciji temveč, v širši družbi.

Po metodi plačane realizacije ugotavljamo, da je celotni prihodek v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta porasel za 36 %, od tega na jugoslovanskem trgu za 54 % in v poslovanju med TOZD v DO za 40 %. Vrednostno je izvoz upadel za 17 % (izpad izvoza traktorjev), vendar se je po posameznih TOZD gibal

zelo različno. Tako je zelo velik delež izvoza izrazilo vplival na rezultate TOZD valjarne I, kjer ob izrazito izvoznih rezultatih v fizičnih enotah ugotavljamo vrednostno zelo slabe izvozne rezultate. Tako bodo potrebni interni kot tudi eksterni (družbeni) naporji za pravilno stimuliranje prvenstvene naloge za povečanje izvoza.

Normativna poraba vhodnih komponent se večja tako na domačih komponentah, še izraziteje pa na uvoznih materialih. Se vedno nismo uspeli razčistiti dejstva, kako uspevajo naši dobavitelji dosežati hitreje nove cene, nam prodajati surovine in repromaterial po višjih cenah dosti prej, kot pa mi dosežemo nove prodajne cene. Sicer ugotavljamo, da so stroški poslovanja porastli za 34 %. Samo amortizacija po predpisanih stopnjah je v tem okviru porasla za 36 %, kar je posledica tako na novo aktiviranih osnovnih sredstev, kot tudi vpliva ob koncu leta izvršene revalorizacije osnovnih sredstev.

Se vedno ostaja dejstvo, da z amortizacijo ob rastočih cenah osnovnih sredstev in ob zakonsko nizko določenih stopnjah za obračun amortizacije ne ustvarjamo dovolj sredstev za enostavno reprodukcijo.

Dolgo vrsto let smo priča težnjam za razbremenitev gospodarstva; prav tako tudi vrsto let ugotavljamo, da obveznosti za splošno in skupno porabo venomer rastejo. To je breme, ki ga ne bomo zmogli na daljši čas in ki ima lahko izrazito negativne posledice pri razvoju delovne organizacije. Prav tako bodo morale samoupravne in družbeno-politične organizacije temu dejstvu posvetiti ustrezno pozornost, predvsem v času sprejemanja novih samoupravnih sporazumov. Z upoštevanjem teh momentov je dohodek sicer porasel za 47 %, vendar v pretežnem delu povečanja za izdajanja izven delovne organizacije.

UGOTOVITEV CELOTNEGA PRIHODKA, DOHODKA, ČISTEGA DOHODKA IN ZAČASNA RAZDELITEV ČISTEGA DOHODKA OD 1. 1. DO 30. 9. 1981

000 v din

BESEDILO	DO	Elektroplavž	Jeklarna	Valjarna I	Valjarna II	Jeklovlek	Livarna I	Livarna II
1. CELOTNI PRIHODEK	5.915.435.244	328.835.162	976.032.066	406.353.302	1.482.859.306	319.348.815	364.826.051	297.556.171
od tega: izvoz s premijo	405.370.833	13.642.219	—	71.704.806	132.079.700	62.851.108	41.231.193	1.855.841
2. PORABLJENA SREDSTVA	4.776.149.484	293.656.645	820.600.495	337.262.837	1.331.547.062	247.630.934	309.981.733	213.777.096
od tega: minimalna amortizacija	163.851.226	8.774.722	25.021.479	4.304.130	38.339.788	4.731.869	9.352.537	11.504.045
3. SKUPNI DOHODEK	235.091.319	—	—	—	151.312.244	—	—	83.779.075
4. OBV. IZ SKUP. DOHODKA	2.551.000	—	—	—	2.018.000	—	—	533.000
5. DOHODEK (1-2-4)	1.136.734.760	35.178.517	155.431.571	69.090.465	149.294.244	71.717.881	54.844.318	83.246.075
6. OBV. IZ DOHODKA	509.593.434	21.040.293	76.006.808	31.751.715	73.993.679	26.272.982	32.592.817	36.478.938
7. ČISTI DOHODEK	627.141.326	14.138.224	79.424.763	37.336.750	75.300.565	45.444.899	22.251.501	46.767.137
— za osebne dohodke	484.473.046	16.893.378	28.807.935	37.306.874	38.046.284	14.230.607	28.895.826	44.653.382
— stanov. prisp. — obvezni	13.227.814	—	1.329.856	—	1.749.400	663.827	—	—
— stanov. prisp. — dodatni	20.293.419	—	9.334.973	—	5.377.756	5.580.690	—	—
— sklad skupne porabe	27.341.737	—	6.925.818	—	4.441.936	4.139.696	—	2.113.755
— rezervni sklad	16.753.463	—	3.885.799	31.876	3.782.806	1.792.947	—	—
— za druge potrebe	2.701.499	—	501.750	—	613.500	243.750	—	—
— poslovni sklad: pos. + združ. prosti za inv. prosti za obr. sr.	11.205.612 36.394.013 29.289.086	— — —	923.490 12.764.848 14.950.304	— — —	5.317.872 10.381.157 5.589.854	2.022.214 9.851.258 6.919.910	— — —	— — —
8. IZGUBA	14.538.363	2.755.154	—	—	—	—	6.644.325	—

BESEDILO	Meh. obdel.	Tov. trakt.	Vzdrževanje	Energetika	Transport	Kontr. kak.	GKSG	DPG	DSSS
1. CELOTNI PRIHODEK	121.676.095	685.181.375	129.275.802	447.347.078	63.827.577	40.232.378	38.155.152	53.585.004	160.348.910
od tega: izvoz s premijo	—	82.005.966	—	—	—	—	—	—	—
2. PORABLJENA SREDSTVA	61.384.211	602.448.358	24.795.397	391.791.030	27.266.897	9.126.887	14.000.468	41.659.894	49.219.540
od tega: minim. amortizacija	18.683.939	10.408.549	1.961.464	20.245.034	4.660.926	1.008.107	2.270.440	884.595	1.699.602
3. SKUPNI DOHODEK	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. OBV. IZ SKUP. DOH.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. DOHODEK (1-2-4)	60.291.884	82.733.017	104.480.405	55.556.048	36.560.680	31.105.491	24.154.684	11.925.110	111.124.370
6. OBV. IZ DOHODKA	29.558.741	49.509.784	40.662.959	32.492.938	13.469.222	10.593.393	9.008.877	4.198.688	21.961.500
7. ČISTI DOHODEK	30.733.143	33.223.233	63.817.446	23.063.110	23.091.458	20.512.098	15.145.807	7.726.422	89.162.770
— za osebne dohodke	27.381.348	25.380.100	66.623.577	17.556.493	19.600.171	18.506.391	11.915.088	10.059.175	78.616.417
— stanov. prisp. — obvezni	1.263.157	1.280.867	—	820.109	1.007.253	864.125	553.101	—	3.696.119
— stanov. prisp. — dodatni	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— sklad skupne porabe	581.341	702.000	—	365.000	468.000	351.957	402.000	—	6.850.234
— rezervni sklad	1.507.297	2.068.325	—	1.388.901	914.017	777.638	603.867	—	—
— za druge potrebe	—	474.750	—	307.499	330.000	—	230.250	—	—
— posl. sklad: pos. + združ. prosti za inv. prosti za obr. sr.	— — —	— 967.076 1.527.575	— — 822.540	1.484.460 741.421 399.227	478.513 190.778 102.726	11.987	— 936.976 504.525	— — —	— — —
8. IZGUBA	—	—	2.806.131	—	—	—	—	2.332.753	—

(Nadaljevanje na 5. strani)

Kdaj bo dosežen dolgoročni cilj slovenskih železarn - milijon ton jekla?

NAČRTOVANJE

Leta 1970 je komisija za definiranje dolgoročne politike razvoja črne metalurgije Jugoslavije, ki jo je imenoval Zvezni izvršni svet, v izdelanih temeljnih dolgoročnega razvoja do leta 1985 namenila slovenskim železarnam leta 1985 delež 1.000.000 ton jekla. Takratna predvidevanja jugoslovanske proizvodnje znašajo 6.500.000 ton. Da so bila predvidevanja izpred več kot 10 let zelo stvarna, dokazujejo sedanji izgledi možnosti razvoja jeklarn do leta 1985, ker je malo verjetno, da bo čez dobra štiri leta skupna proizvodnja surovega jekla v jugoslovanskih železarnah presegla 6 milijonov ton.

V slovenskih železarnah so doslej to osnovno opredelitev vedno upoštevali v svojem srednjeročnem načrtovanju. V planu razvoja za obdobje 1976 do 1980 je bila prvotno dogovorjena naloga doseči milijon ton jekla. Zaradi kasnitve investicij v jeklarne ta cilj ni bil dosežen in je časovno zamaknjen za nadaljnjih pet let — do leta 1985 oziroma za čas po tem mejnem letu.

KAJ JE STORJENO ZA DOSEGO 1 MILIJONA TON JEKLA?

V železarni Štore so pred dvema leti ustavili zadnjo SM peč in pričeli uvajati proizvodnjo na novi, drugi električni obložni peči. Sedaj imajo dve peči, ki bi lahko proizvedli okoli 200.000 ton surovega jekla letno in tudi nekaj več, če bi imeli za tolikšno proizvodnjo odgovarjajoče naprave za pripravo vložka ter skladiščenje in transport metalnih in nemetalnih dodatkov. Osnovni pogoj pa je, da bi tolikšno količino jekla lahko nemoteno odlili na napravah za neprekinjeno vlivanje. Del potrebnih investicij je še v teku, del pa predviden v srednjeročnem planu do leta 1985. Da bi v železarni Štore dosegli letno proizvodnjo nad 200.000 ton letno že v sedanjem srednjeročnem obdobju, bi morali pričeti z načrtovano investicijo najkasneje v letu 1983. Pri sedanjem stanju lahko izdelajo okoli 140.000 ton jekla letno.

V jeklarni železarne Ravne so opustili SM proces pred več kot 10 leti. V obeh jeklarnah letno proizvedejo okoli 215.000 ton, pečne zmogljivosti dopuščajo tudi nekaj večjo proizvodnjo. Naložbe za rekonstrukcijo in posodobljanje tehnologije so v teku in bodo že v letu 1982 ustvarjeni pogoji za postopno povečevanje proizvodnje. Investicija, ki naj bi bila dokončana vsaj v letu 1983, bo omogočala leta 1985 letno proizvodnjo vsaj 250.000 ton. Letos se z uvozom opreme in na to opremo vezanih del še vedno zatika, vendar so realni izgledi, da bo do konca srednjeročnega obdobja v ravnski jeklarni predvidena proizvodnja dosežena.

V železarni Jesenice so načrtovali, da bodo pričeli z gradnjo nove jeklarne v pretečenem srednjeročnem obdobju 1976—1980 in bi morala nova peč dati že leta 1980 okoli 80.000 ton proizvodnje ob uvajanju novih naprav. Načrtovane investicije do sedaj še niso začeli, pripravljena je dokumentacija, da bi naložbo lahko pričeli takoj realizirati.

Največjo proizvodnjo surovega jekla so v jeseniški jeklarni dosegli leta 1975, ko je znašala 512.000 ton in v tem 330.000 ton SM jekla. V jeklarni so v preteklem srednjeročnem obdobju zgradili napravo za neprekinjeno vlivanje, ki sedaj že daje svoj doprinos za boljši izplen. Stanje SM peči je vse slabše, tako da se vpliv obratovanja naprave za neprekinjeno vlivanje izgublja v negospodarni proizvodnji odmirajočega tehnološkega postopka na dotrajanih pečeh. Za varstvo okolja in delovnih pogojev so pri električnih obložnih pečeh zgradili odpraševalne naprave, ki prav v tem času pričenjajo z delom. Iz petih dimnikov, ker toliko SM peči je največ istočasno v obratovanju, se bo kadilo, vse dokler bodo te še obratovale. Proizvodnja SM jekla leta 1980 je znašala v jeseniški jeklarni še 287.000 ton ali 43.000 ton manj kot pred šestimi leti.

Na vprašanje, kaj se je zgodilo za dosego 1 milijona ton jekla, lahko rečemo: doslej zelo malo. Nova peč v železarni Štore je doslej komaj pokrila proizvodnjo opuščene SM peči v njihovi jeklarni in znižano proizvodnjo na Jesenicah. Doslej proizvodnja surovega jekla v slovenskih železarnah še nobeno leto ni presegla 800.000 ton in tudi letos so okoliščine take, da bo nižja.

KAKŠNI SO IZGLEDI DO LETA 1985?

V železarni Štore smo rekli, bi morali dokončati investicijo, ki je kot dopolnitev v teku, kar bo olajšalo delo v jeklarni in pripomoglo, da bi dosegli letnih 140 do največ 150.000 ton. Najkasneje leta 1983 bi morali pričeti z realizacijo načrtovane investicije, ki bi leta 1985 omogočila letno proizvodnjo 200 do 220.000 ton jekla.

V železarni Ravne bi morali pospešeno dokončati rekonstrukcijo v obeh jeklarnah in z uvedbo ponovne metalurgije dodatno ustvariti pogoje za posodobitev tehnologije in povečanje proizvodnje. Vsi izgledi so, da bodo leta 1985 lahko proizvedli 250.000 ton.

V železarni Jesenice bi morali pričeti z gradnjo nove jeklarne leta 1982, da bi še v letu 1985 priteklo prvo jeklo iz novih peči. Peči v SM jeklarni so v slabem stanju in vprašanje je, če bo tehnično možno in gospodarno opravičljivo, da bodo držali v obratovanju do vključno leta 1985 pretežno po pet SM peči. Večja vlaganja v stare SM peči, da bi jih dalj časa obdržali sposobne za proizvodnjo, se ne izplačajo, manjša popravila pa ne bodo zadostovala. Komaj polovica peči je v takšnem stanju, da z gotovostjo lahko rečemo, da bodo vzdržale do konca tekočega srednjeročnega obdobja brez nesprejemljivo velikih popravil oziroma vlaganj. Novo jeklo bo komaj pokrilo znižano proizvodnjo SM jeklarne. Po sedanjih izgledih je malo verjetno in komaj mogoče, da bi leta 1985 presegli proizvodnjo 900.000 ton surovega jekla v slovenskih železarnah.

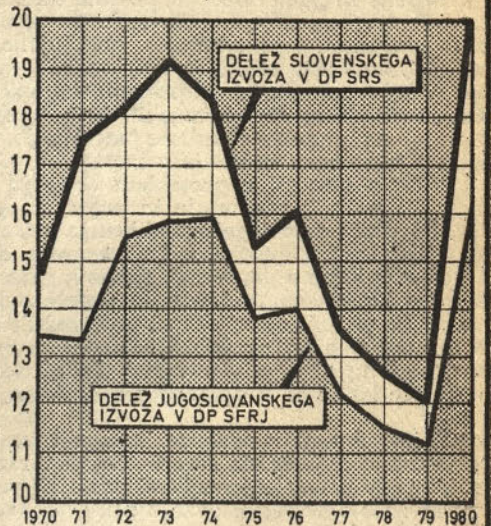
Bilanco bomo izravnali le s povečanim izvozom

Jugoslavija spada med države z dokaj visoko povprečno letno rastjo vrednosti svojega izvoza. V zadnjih desetih letih se je njen izvoz vsako leto po vrednosti v povprečju povečal za 17 odstotkov. V istem obdobju so se naše izvozne cene v povprečju na leto dvignile za skoraj 13 odstotkov. Potemtakem naj bi bila povprečna letna realna rast jugoslovanskega izvoza v zadnjem desetletju približno 4 odstotna.

Tako Slovenija kot tudi Jugoslavija sta v preteklem letu izvozili rekordna deleža svojega družbenega proizvoda. V Sloveniji ta rekord znaša 20 odstotkov in v Jugoslaviji 16 odstotkov. Pred tem pa se je delež izvoza v družbenem proizvodu tako v Sloveniji kot tudi v Jugoslaviji zmanjševal vse od 1973. leta oziroma 1974. leta. Vendar lanski uspeh nekoliko zbledi, če povemo, da je bil tolikšen delež izvoza v družbenem proizvodu v dobrih meri dosežen s klirinskim izvozom. Prav imajo seveda tisti, ki trde, da nam je tudi ta izvoz potreben. Po drugi strani pa imajo prav tudi oni, ki opozarjajo, da s klirinskimi devizami pa ne bo moč odplačevati konvertibilnih dolgov. Takih pa je, po besedah poznavalcev, kar 85 odstotkov vseh jugoslovanskih dolgov.

Sicer pa je rast deleža izvoza v družbenem proizvodu pričakovati tudi v prihodnjih letih, kajti izravnava plačilne bilance bo možna le, če bomo več v večblaga usmerjali izvoz. V.B.-P.

DELEŽ IZVOZA SLOVENIJE IN JUGOSLAVIJE V NJUNEM DRUŽBENEM PROIZVODU (V ODSOTOKIH, IZRACUNAN NA PODLAGI PODATKOV SLOVENSKE IN ZVEZNE STATISTIKE)

PRI IZRACUNU SMO UPOŠTEVALI IZVOZ IN UVOZ PO TEČAJIH. PO KAKRŠNIH SMO TE REZULTATE OBRAČUNAVALI V POSAMEZNIH LETIH, SAJ BI SPREMEMBA OBRAČUNSKIH TEČAJEV VPLIVALA NA DELEŽ IZVOZA IN UVOZA.

SM POSTOPEK ODMIRA

Podatki o dogajanjih v svetu najbolj zgovorno dokazujejo dejstva, ne da bi bilo potrebno obrazložiti vzroke.

Leta 1960 je bil SM postopek v svetovni proizvodnji jekla daleč prevladujoč. V ZDA so v konvertorjih izdelali okoli 1 milijon ton jekla, v električnih pečeh 4,5 milijona ton in v SM pečeh 78,3 milijona ton. Leta 1980 je znašal delež SM jekla samo še 11,6%.

Zahodna Evropa je leta 1960 proizvajala 39 milijonov ton jekla po Thomasovem in Bessemerjevem postopku, 3,7 milijonov ton po kisikovem konvertorskem postopku in 53,8 milijonov ton po SM postopku. Bessemerjev in Thomasov postopek je domala v celoti nadomestil kisikov postopek in v deželah EGS je bil delež SM jekla leta 1980 le še 3%.

V Franciji na primer je imela proizvodnja jekla po SM postopku leta 1980 delež samo 0,9%. Leta 1960 je obratovalo po tem postopku 98 peči, leta 1975 pa samo še 30. V zahodni Nemčiji so imeli leta 1960, ko je SM postopek še prevladoval, 224 peči, leta 1975 pa le še 83. V Združenem angleškem kraljestvu so imeli leta 1960 skupno 350 SM peči, leta 1980 pa samo še 86. V zadnjih letih še nadalje pospešeno ustavljajo SM peči in ukinjajo postopek.

Po podatkih mednarodnega inštituta za železo in jeklo so bili leta 1980 deleži svetovne proizvodnje jekla po tehnologijah naslednji: kisikov postopek 55,1%, elektropostopek 22%, SM postopek 22,6%, ostali 0,3%.

KAJ JE ŠE POTREBNO ZA DOSEGO 1 MILIJONA TON JEKLA?

Potrebno je čimprej dokončati investicijo rekonstrukcije in posodobljanja tehnologije v železarni Ravne. Ob upoštevanju vseh težav bi morala biti ta investicija gotova vsaj leta 1984. Leto kasneje bi lahko proizvedli 250.000 ton in kasneje tudi nekaj več.

V železarni Štore bi po izgotovitvi sedanje investicije in po realizaciji projekta izgradnje druge naprave za neprekinjeno vlivanje ter uvedbi ponovne metalurgije dosegli 200 do 220.000 ton proizvodnje. Razumljivo gre pri tem za predpostavko, da je vložek zagotovljen in tako pripravljen za vse jeklarne, da ne bi bilo potrebno peči zakladati povprečno več kot dvakrat ali vsaj dva in pol krat. Da bi ustvarili pogoje za proizvodnjo nad 200.000 ton v železarni Štore, bi morali pričeti z realizacijo novega projekta vsaj leta 1983.

Da bi dosegli v železarni Jesenice leta 1985 z novo jeklarno letno proizvodnjo 350.000 ton, bi morali z gradnjo že pričeti. Ob predpostavki, da se bodo dela pričela sredi leta 1982, ni mogoče računati v letu 1985 realno na več kot 100 do 150.000 ton nove proizvodnje jekla. Obe obstoječi električni obložni peči naj bi s ponovno metalurgijo dali okoli 200.000 ton jekla in če bo na SM pečeh možno izdelati še okoli 180.000 ton, potem bi proizvodnja jekla ostala približno na današnji ravni. V železarni Jesenice, ki bo dosegla svojo polno zmogljivost po dokončani gradnji in uvedbi novih naprav, po moji oceni v najboljšem primeru leta 1986, bo šele takrat možno ukiniti SM peči.

Milijon ton jekla bi dosegli, ko bodo dale jeklarne v Slovenskih železarnah naslednjo proizvodnjo:

Jesenice	550.000 ton
Ravne	250.000 ton
Štore	200.000 ton

Skupno Slovenske železarne 1,000.000 ton

Vse dokler nova jeklarna železarne Jesenice ne bo zgrajena, bodo nove količine jekla iz železarne Ravne in železarne Štore komaj pokrivalo proizvodnjo SM jekla na Jesenicah.

Milan Marolt

Železarji na RAST YU '81 na Reki

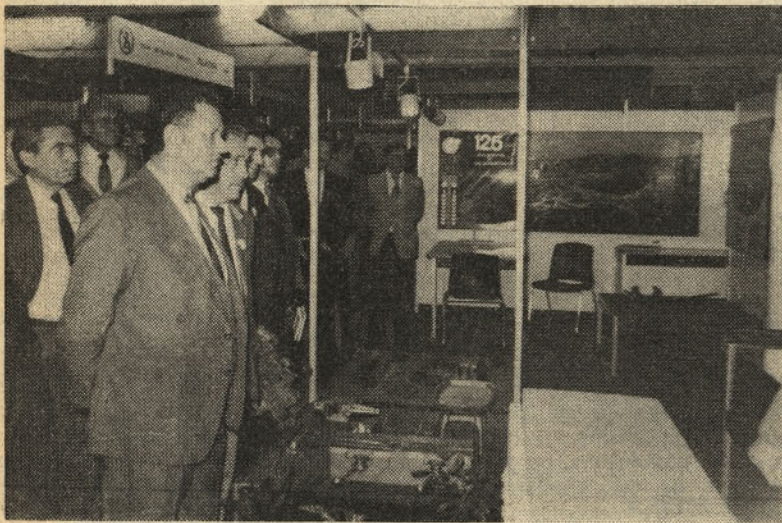
Pod pokroviteljstvom Gospodarske zbornice Jugoslavije je bila od 22. do 30. oktobra na Reki tradicionalna 9. jugoslovska razstava izumov, tehničnih izboljšav in novitet.

Razstava je z leti postala najavtoritativnejši vsakoletni pregled dosežkov ustvarjalcev v združenem delu iz vseh naših socialističnih republik in pokrajin.

Po svoji tematski koncepciji in vsebini se RAST YU najneposredneje vključuje v akcijo organizira-

nih socialističnih samoupravnih sil v borbi za povečanje produktivnosti, ekonomičnosti in nasploh učinkovitosti dela in poslovanja. Zato je razstava upravičeno vzbudila precejšnje zanimanje med ustvarjalci kot tudi med širšo domačo in tujo javnostjo.

Po ocenah jugoslovskih sredstev javnega obveščanja in po izjavah družbeno-političnih delavcev iz federacije, republike in pokrajin, gospodarstvenikov, strokovnih in znanstvenih delavcev, delovnih

Ilija Vakić (v ospredju), predsednik skupščine SAP Kosovo, pred našim razstavnim prostorom RAST YU 1981 na Reki.

(Nadaljevanje s 3. strani)

CISTI DOHODEK je tisti del dohodka, ki ostane v pretežni meri TOZD oziroma DO. Primerjalno je porasel za 34 %, od tega osebni dohodek za 32 % (z upoštevanjem korekcijskih faktorjev). Rezervni skladi so večji za 23 %, posojila za nerazvite so porasla za 85 %, začasno razporejena sredstva za investicije v osnovna sredstva so porasla za 97 %, za obratna sredstva pa so upadla za 12 %. Obvezna posojila in združevanje, sklad skupne porabe, prispevki oziroma razporeditve za stanovanjsko izgradnjo iz podatkov bilance uspeha neposredno niso primerljiva zaradi spremembe predpisov, so pa v glavnem tudi porasla.

V rezultatih izkazujemo samo 20 % lanskoletne izgube, kar je nedvomno zelo pozitivno, čeprav še ne moremo presoditi, kje in koliko bodo izgube ob koncu leta. V veliki meri so izgube odvisne od devizne situacije in možnosti uvoza repromateriala ter od oskrbljenosti z materialom nasploh; po drugi strani pa od ohranitve delovne discipline, kondicije proizvodnih sredstev ter gibanja cen vhodnih in izhodnih komponent. Pozitivni ostanki našega poslovanja so skupno le za 13 % večji od lanskega obdobja, in sicer iz čistega dohodka (poslovni sklad za osnovna in obratna sredstva) za 13 %, amortizacija nad predpisanimi stopnjami je nižja za 51 %, amortizacija minimalna je večja za 36 %, tako da so skupno ustvarjena sredstva za reprodukcijo večja za 13 %. To pa je premalo, da bi sledili inflaciji in pomeni tudi, da se bomo še v naprej srečevali s problemi razvoja in nelikvidnosti.

Ob slabših finančnih izidih poslovanja nismo uspevali financirati svojih potreb z lastnimi sredstvi. Močno smo bili vezani na zunanje vire financiranja, na kredite. To tudi zato, ker smo potrebovali kar za 72 % več obratnih sredstev kot v lanskem obdobju. Problem lastnih obratnih sredstev je v delovni organizaciji vsaj enako problematičen kot npr. problem vklajenosti z repromateriali, devizami ipd. Problem ima tudi resno ekonomsko vsebino, saj pričakujemo, da bodo obrestni v prihodnjem letu znatno višje, s tem pa tudi stroški poslovanja. Ob odločanju, ali inventirati v osnovna sredstva ali v obratna sredstva, bo element presoje donosnosti odločilne važnosti.

Veliko problemov in akcij bi še lahko našteval, ob njih bi sicer še lažje presojali, ali doseženi rezultati res ustrezajo našim naporom in potrebam. Poslovodna konferenca je rezultate TOZD in DO ocenila tako pozitivno kot tudi negativno; ocenila je, da so premajhni predvsem glede na inflacijo in tudi, da kljub večletnim akcijam še vedno lahko najdemo notranje izboljšave v poslovanju. V tej smeri bodo tekle naše prihodnje akcije.

Vodja DS za fin. rač. posle
Franc Tratar, oec.

ljudi in ostalih je RAST YU ocenjen kot do sedaj največji in najspodbudnejši pregled dogajanja na inovacijskem področju v Jugoslaviji. Nadalje ocenjujejo, da se po svoji vsebini, kreativnih rešitvah in možnostih prenosa tehnologije lahko uvršča med evropske manifestacije takšne vrste.

V ilustracijo naj navedemo, da je lani na 5.000 m² razstavne povr-

šine 600 delovnih organizacij in 153 posameznikov razstavljalo 2.300 eksponatov, ki si jih je ogledalo okoli 100.000 domačih in tujih obiskovalcev.

Železarna Štore oziroma DIATI Štore je tudi letos, kot že vrsto let zapored, uspešno predstavila dosežke naših inovatorjev in vzbudila precej zanimanja.

D. K.

Obrađnavane inovacije

Komisija za gospodarjenje TOZD energetika je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Za inovacijo tov. Ivana Mežnarja št. 458, »Podaljšanje obratnega časa filtrskih vreč na čistilni napravi za dimne pline EOP«, se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi 1.481.433,90 din povprečnega prihranka in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2b.

2. Predlog tov. Silva Juga iz TOZD energetika št. 666, »Izboljšava gorilca parnega kotla«, se sprejme. Avtorju pripada pavšalno nadomestilo.

3. Predlog tov. Jakoba Hladnika iz TOZD energetika št. 672, »Sprememba oblike kontejnerja za odvoz prahu«, se sprejme. Avtorju pripada več posebnih nadomestil in faktor ustvaritvene sposobnosti 2b. Prihranki bodo obračunani eno leto po realizaciji.

Komisija za gospodarjenje TOZD vzdrževanje je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Skupini za vzdrževanje HPM (nosilec je Leopold Gradič) se za predlog št. 424, »Naprava za krivljenje cevi«, odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Izračunano je bilo na osnovi 41.350 din povprečnega prihranka in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2b.

Komisija za racionalizacije TOZD livarna I je pri obravnavi sprejela naslednje sklepe:

1. Tov. Dragu Flisu in tov. Srečku Petrušiču iz TOZD vzdrževanje se za predlog št. 546, »Izboljšava drče magnetnega bobna sejalnega stroja«, odobri izplačilo prvega posebnega nadomestila. Izračunano je bilo na osnovi 101.308,65 din prihranka in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2a.

2. Tov. Marjanu Tacarju iz TOZD livarna I se za inovacijo št. 392, »Krtača za čiščenje zobnika z ulitimi zobmi«, odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Izračunano je bilo na osnovi 3.943,12 din povprečnega prihranka in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2b.

3. Predlog tov. Jožeta Vodeba iz TOZD livarna I in tov. Jožeta Koržeta iz TOZD vzdrževanje št. 641, »Preureditev hladilnega sistema pri indukcijskih pečeh«, se sprejme. Avtorjem pripadajo tri posebna nadomestila in faktor ustvaritvene sposobnosti 2a. Prihranki bodo obračunani eno leto po realizaciji.

Komisija za gospodarjenje TOZD mehanska obdelava je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Tov. Francu Hladniku iz TOZD vzdrževanje se za inovacijo št. 664, »Izboljšava zaviranja Waldrich 9«, odobri izplačilo prvega posebnega nadomestila. Izra-

čunano je bilo na osnovi 96.315,54 din prihranka in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2b.

2. Tov. Slobodanu Milanoviću iz priprave proizvodnje, Mihaelu Omerzi iz TOZD kontrola kakovosti, Mihi Kristanu iz priprave proizvodnje, Branku Menartu iz TOZD MO se za inovacijo št. 212, »Naprava za ugotavljanje geometrije svedrov«, odobri izplačilo tretjega posebnega nadomestila. Izračunano je bilo na osnovi 33.694,31 din povprečnega prihranka in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2a.

Služba za inovacije

Spomnimo se

Partizani Brežiške čete so iz zaporov v Sevnici osvobodili 5 borcev OF, ki so bili obsojeni na smrt.

V Ljubljani je umrl 15. novembra 1961 znani slovenski kirurg, akademik Božidar Lavrič, eden prvih organizatorjev sanitetne službe v partizanskih enotah, ustanovitelj kirurške klinike v Ljubljani.

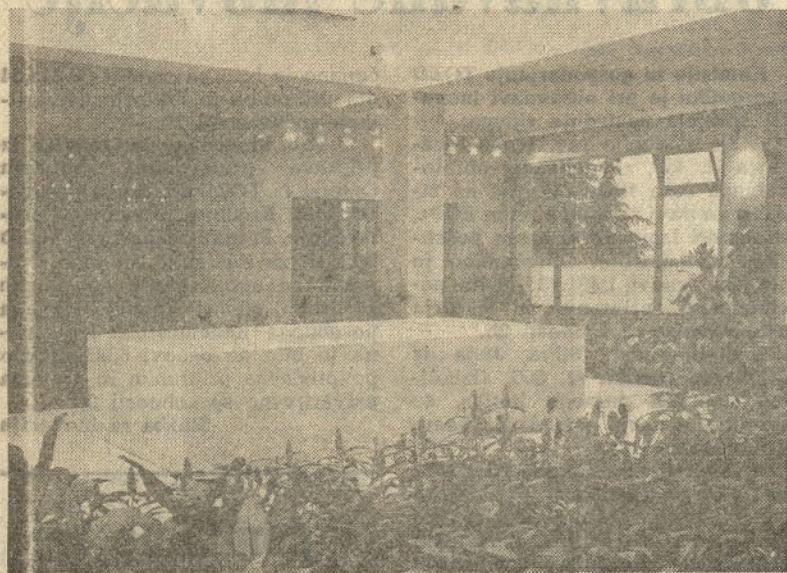
Poljski pisatelj Henrik Sienkiewicz, avtor številnih popularnih zgodovinskih romanov, je umrl 15. novembra 1916. Svetovno slavo si je pridobil z obsežnim delom Quo vadis, ki se dogaja v času rimskega cesarja Nerona, in v katerem nastopa kot eden izmed glavnih junakov rimski pisatelj in »arbitr elegantiarum« Petronij (»arbitr elegantiarum« pomeni razsodnik v vprašanih dobrega okusa). Znana so še naslednja Sienkiewiczova dela: Z ognjem in mečem, Potop, Mali vitez, Križarji, V pustini in puščavi, Gospod Wolodijowski, Sienkiewicz je veliko poteval po Italiji, Grčiji, Turčiji, Ameriki in Afriki. Leta 1905 je prejel Nobelovo nagrado za literaturo.

Dne 7. novembra 1941 je začel oddajati Kričač, radijska postaja Osvobodilne fronte v okupirani Ljubljani. Ustanovil jo je Tone Tomšič, po njegovi aretaciji pa jo je vodil Boris Kidrič. Do aprila 1942 je Kričač oddajal kakih petdesetkrat (običajno ob ponedeljkih, sredah in petkih zvečer), spored pa je trajal okrog 15 minut. Oddajnik so premeščali iz kraja v kraj, tako da je v času do 5. aprila 1942 oddajal iz 17 različnih mest v Ljubljani.

Naš obisk v Beogradu - na Dedinju

Minilo je že poldrugo leto, odkar je Hiša cvetja na Dedinjah postala poslednji dom in spomenik našega zaslužnega državnika in voditelja, revolucionarja, prekaljenega borca za mir in neodvisnost, ki ga je poznal širni svet pod imenom TITO. O vsem tem izpričuje njegovo neprecenljivo delo, ki ga je v svojem življenju ustvaril za današnje čase in rodove.

Do vsega tega tudi mi delavci, kot občani in državljani, čutimo v notranjosti svoj dolg, da vsaj enkrat vsakdo izmed nas ob priložnosti obiše ta spomenik.

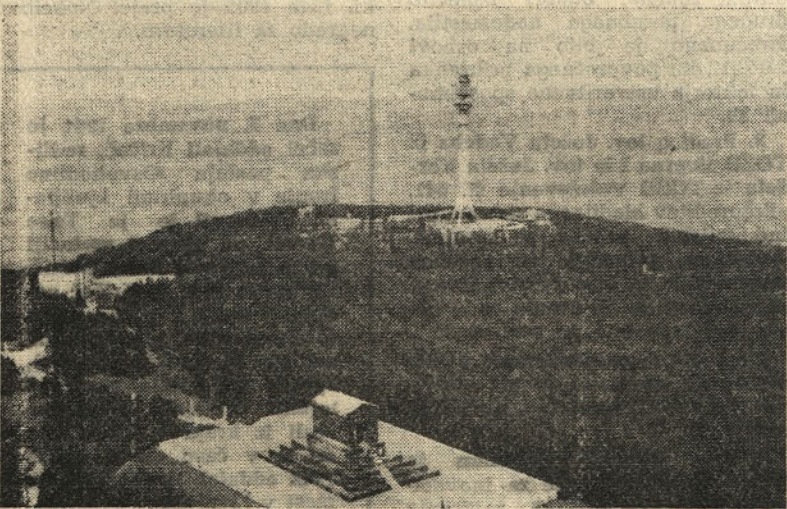
Hiša cvetja

Tako je OO ZS v našem TOZD KK za dne 19. 9. 1981 organizirala izlet v Beograd, da si natančneje ogledamo njegove znamenitosti.

Na predvečer omenjenega dne smo se zbrali na peronu železniške postaje v Celju. Od tu nas je v vseskozi polnem vlaku vodila dolga pot. Po neprespani noči, ko tudi zaspati ni bilo mogoče — saj so nam misli uhajale v Beograd — na Dedinje, pa tudi družba je bila precej razpoložena, smo v jutranjih urah prispeli v Beograd.

S tem se je za nas pričel drugi del izleta. Že pri železniški postaji nas je čakal za ves dan rezerviran avtobus in z njim tudi vodič. Ker smo v Beograd prispeli z nekoliko zamude, smo morali kar pohiteti. Tako smo vstopili v avtobus, ki nas je popeljal po beograjskih ulicah. Po mikrofONU nas je s prijaznim glasom pozdravil vodič v imenu turistične agencije, kakor tudi v svojem imenu. Istočasno nas je seznanil s planom, kaj si bomo ogledali, v kakšnem vrstnem redu in ob katerem času. Tako smo si ogledali razne objekte, kot so: tuje ambasade, RTV hiša, razni muzeji, bolnišnice, šole, univerze, vojašnice, spomeniki, parki itd., kar se je pač videlo iz vozečega avtobusa ob poti, kjer smo se vozili.

Za prvi ogled od blizu smo si izbrali zgradbo skupščine SFRJ. Pred njo nas je sprejel poseben vodič, ki nas je popeljal v notranjost te častne zgradbe. Seznanili so nas o nastanku oziroma izgradnji, opremljenosti, namembnosti, itd. Tako smo si ogledali to zgradbo od portala do reliefov naših velikih zaslužnih mož, ki pričajo o ustvarjalnosti naše domovine.

Pogled na Avalo — televizijski stolp, v ospredju grobnica Neznane junaka

Nadalje nas je pot vodila v Novi Beograd, ki je sodobno zgrajen z zadovoljivo infrastrukturo, ob tem tudi zelenic ne manjka. Naša pot se je nadaljevala na 18 km oddaljeno Avalo. Od blizu smo si ogledali spomenik Neznanemu junaku, od tu pa je tudi lep razgled daleč naokoli. Razgledna točka je urejena, polna turistov, ki v skupinah prihajajo in odhajajo.

Po vrnitvi iz Avale v mesto smo imeli prosto za ogled in za možen nakup. Čas smo izkoristili tudi za kosilo. Nato nas je pot vodila na Dedinje. Izstopili smo iz avtobusa in pred seboj uzrli prijazno urejeno pobočje, ki je lani v najtežjih trenutkih sprejelo nepopisno množico ljudi, med temi tuje državnike, ki so se prišli posloviti od našega dragega TITA. Ob tem nas je pri srcu obšel tesnoba občutek, predvsem takrat, ko smo se nemo približevali grobnici v Hiši cvetja. Vsak je bil zatopljen v svoje misli. Pred očmi smo imeli tiste žive prizore, ki smo jih videli na naših ekranih v času slovesa, ter na živo osebnost TITA. Iz tega mesta smo odhajali z bolečino v srcih v muzej 25. maj, kjer so razstavljena priznanja Titovi osebnosti iz širnega sveta. Tako smo videli nepopisno zbirko pušk, sulic, mečev, kopij, lokov, itd. Prav tako so tu razstavljena razna priložnostna darila, ki jih je Tito prejemal od nekih podjetij kot simbol proizvodnje — v obliki maket. Posebnost so štafetne palice, ki jih je veliko število vseh mogočih oblik, velikosti in od raznih izdelovalcev; to so poklonili za Titove rojstne dneve. Osrednji del muzeja tvorijo plakete, torej dragocena priznanja iz številnih prijateljskih držav in od državnikov širom po svetu, ki so nadvse spoštovali TITOVO osebnost, s tem pa tudi Jugoslovane.

Preden smo zapustili Beograd, smo se ustavili še na Kalemegdanu ter si ogledali bližnjo okolico. Pot nas je vodila nato nazaj na železniško postajo. Uturjeni smo posedli v vagone vlaka. V večernih urah je vlak iz beograjske postaje nadaljeval pot v temno noč do naše izstopne postaje.

Da je bilo potovanje pestro, nosi del zaslug JŽ, saj kljub dobri propagandi na vlakih ni tistega, kar bi moralo biti — da niti ne omenjamo zamud. Naša družba pa si je krajšala čas po svoje.

Za marsikaterega izmed nas je bil ta izlet prvo srečanje z Beogradom. Pri vsem tem smo imeli premalo časa za ogled ostalih kulturnih spomenikov, pa tudi za te ogromne vrednote, ki nam jih je vtisnilo to naše mesto s Hišo cvetja in z grobnico našega legendarnega TITA.

Torej je naš izlet opravičil vsa pričakovanja, pri tem pa smo mnogo več videli in slišali, kot je možno opisati.

Tone URŠIČ

IZ KOLEKTIVOV

ŽELEZARNA JESENICE

Po prvih podatkih so proizvodne TOZD v oktobru dosegle 131.031,7 ton skupne proizvodnje, kar predstavlja v odnosu na operativni načrt 99,5%. Blagovna proizvodnja je bila dosežena s 137.129,6 ton in tako presežena za 3,1%. Za 7% je bil v oktobru presežen skupni plan izvoza: izvozili so 6.360 ton v skupni vrednosti 2.772.700 dolarjev; s čemer so dosegli 90% načrtovanega izvoza.

V TOZD željalna so v oktobru dosegli rekordni izvoz, saj so izvozili 1.074 ton. Od tega je bilo odpremljeno kar 751 ton v Ameriko.

V TOZD jeklovlek so s preko 2.000 ton proizvodnje in odpreme dosegli rekord.

Razpisali so referendum za sprejem samoupravnega sporazuma o delitvi osebnih dohodkov.

Pripravili so predlog za poseben dodatek udeležencem NOV, ki so še aktivno zaposleni v Železarni. Ta dodatek je določen v obliki odstotka od povprečnega OD v Železarni.

(Železar 43/81)

ŽELEZARNA RAVNE

V mesecu oktobru je bila problemska konferenca sindikata o invalidih in bolniških izostankih. Na to konferenco so se temeljito

pripravili. Akcija ne bo enkratna, ampak naj bi potekala stalno. Sklepi in stališča s te konference bodo njihov prispevek za III. konferenco Zveze sindikatov Slovenije.

Iz razprav lahko povzamemo, da so za reševanje invalidov oziroma prilagajanja nekaterih del invalidom izdelali program. Na voljo imajo tudi 4 stare milijarde din, vendar morajo ta program še strokovno dodelati. Kovači niso povsem zadovoljni z oddelkom medicine dela in želijo od njih rezultate, opozorili so na neodgovornost uporabe zaščitnih sredstev. Valjarji so zelo natančno analizirali odsotnost zaradi bolniške, saj jim dnevno manjka od 40—70 delavcev. Posebno so opozorili na lenuho, ki se radi izognejo težkemu delu in tako imenovane sezonske bolnike.

Velik problem imajo z alkoholiki in bodo temu v bodoče posvetili več pozornosti. Opozorili so na neurejeno nego na domu, kar tudi prispeva k odsotnosti z dela.

Jeklarji so opozorili na veliko fluktuacijo zaradi težkih pogojev dela. Iz TOZD pnevmatični stroji so opozorili na zastarelost strojev, zaradi katerih delavci vse težje dosegajo norme in hkrati opozorili, da zaradi tega lahko pride do veliki težav.

Kako dosegajo plan proizvodnje? Za visokim zaostankom pri predvidenem planu skupne proizvodnje v mesecu avgustu (26,5%) je bil v septembru presežen plan skupne proizvodnje za 2,1%. Tako v kumulativni zaostajajo še za 1,5%. Mesečni zaostanek pri odpremi znaša 11%, v kumulativni pa beležijo prekoračitve za 1,8%.

Fakturirana eksterna bruto realizacija je bila presežena za 12,2%, v kumulativni za 11,6%. Pri izvozu (v \$) zaostajajo za mesečnim načrtom le za 5,1%, kar je delno izboljšalo tudi stanje v kumulativni.

(Fužinar 20/81)

Sprašujejo se, zakaj se je delovni kolektiv (»ali ne kolektiv«) odločil za ta korak.

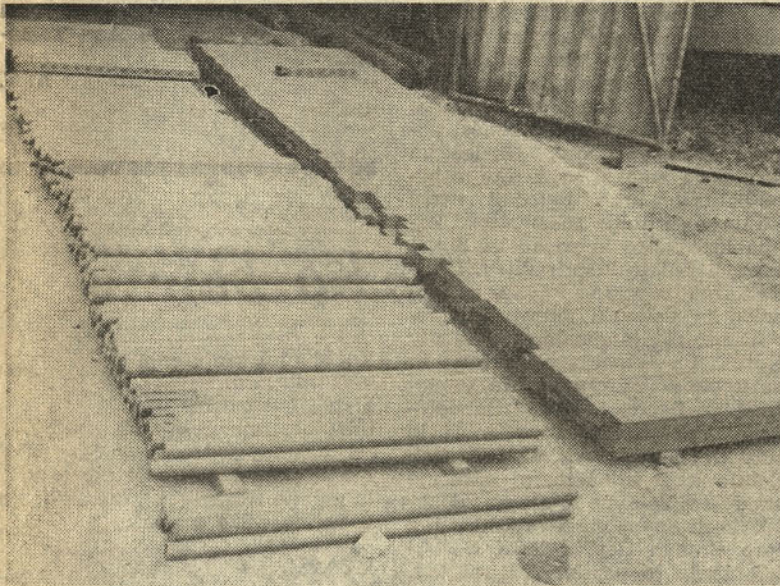
(Metalurg 687)

ŽELEZARNA ILIJAŠ

Z uvedbo druge stopnje redukcije energije se v tem kolektivu borijo, da ne bi prišlo do ohladitve — zamrzitve v TH pečeh. Prizadevajo si, da bi enakomerno porazdelili električno energijo na vse tri TH peči.

Vsaka zamrzitev ene od treh peči bi zahtevala generalni remont, kar bi povzročilo oziroma imelo velike posledice na poslovne rezultate.

(Metalurg 687)

Pogled na enodnevno proizvodnjo konti litine v Livarni II

ŽELEZARNA SISAK

Na visokih pečeh so zabeležili povečano proizvodnjo v primerjavi s preteklim mesecem. Izdelali so 16.669 ton surovega železa in dosegli 99,5% operativnega plana. V jeklarni so izdelali le 23.183 ton SM jekla in 5.507 ton elektro jekla, s čemer so operativni plan dosegli le s 87,3%. Tudi v valjarni trakov in gredic, šivnih in brezšivnih cevi plana niso dosegli. Vzroki so predvsem v pomanjkanju jekla, pogostih zastojih in nižji produktivnosti pri toplotni obdelavi. V teh dneh so zaključili izdelavo 960 ton pocinkanih cevi za Kitajsko, kar je zelo pomembna postavka v izvozu.

(Vjesnik 20/81)

ŽELEZARNA ZENICA

V oktobru meseca so v tej železarni potekali razgovori o nadaljnji preorientaciji proizvodnje jekla za večstopenjsko predelavo za potrebe DO UNIS iz Sarajeva. Kljub dogovoru, da je v programih nadaljnega tehnološkega razvoja Železarnice Zenica zagotovljena preskrba UNIS z elektrojeklom, je DO UNIS enostransko pristopila k projektu izgradnje elektrojeklarne s kapaciteto 500.000 ton jekla. Po hitrem postopku je bil sprejet elaborat vreden 6 milijard din, predvidene investicije v višini 2.000 milijard din in določena lokacija.

Razumljivo je, da so v Zenici s to odločitvijo nezadovoljni, saj ni ekonomskega opravičila graditi novo železarno v neposredni bližini ob današnjih stabilizacijskih prizadevanjih in z nepokrito škrobo.

ŽELEZARNA VAREŠ

V tej železarni tečejo intenzivne akcije v prizadevanjih za zaustavitev rasti izgube. Rudniki poslujejo z izgubo iz meseca v mesec. Ocenjujejo, da je poleg objektivnih razlogov za to stanje krivda tudi v lastnih slabosti. Zato niso odgovorni le rudarji, temveč tudi vzdrževalci rudarske mehanizacije.

(Metalurg 687)

Slovenska pisateljica **Zofka Kvedrova** je v novelah, povestih, romanih in dramah razgajala težko socialno življenje ženske, socialne krivice in zlaganost meščanske morale. Znana so njena dela: Misterij žene, Odsevi, Nada, zbirka novel Iz naših krajev, roman Njeno življenje in drama Amerikanci. Pod različnimi psevdonimi je pisala v Ljubljanskem zvonu in Slovenki, pozneje tudi v nekaterih čeških in hrvaških časopisih. Knjigo Misterij žene so napadali klerikalci in liberalci. Samo socialistični tisk jo je pozitivno ocenil. Slovenske pisateljice Cankarja in Kersnika je prevajala v hrvaščino in češčino. Zofka Kvedrova je umrla 21. novembra 1926. Po njeni smrti je izšla še knjiga Vlatka, Mitka, Mirica.

Radijska postaja Svobodna Jugoslavija je začela 11. novembra 1941 oddajati iz Sovjetske zveze poročila o narodnoosvobodilnem boju.

Kako v času brezposelnosti?

V zadnjem času vse pogosteje slišimo in beremo, da se število brezposelnih delavcev pri nas povečuje, na drugi strani pa tudi sami občutimo, da delavcev primanjkuje. Resnica bo nekje na sredini: število nezaposlenih delavcev se pojavlja pri določenih profilih — predvsem administrativne smeri, pomanjkanje delavcev pa je pri proizvodnih in nekaterih tehničnih kadrih.

Zakon o zaposlovanju in o zavarovanju za primer brezposelnosti določa tudi o pravicah do denarnega nadomestila oziroma denarne pomoči brezposelnim osebam.

Da bi brezposelne delavce spodbudili k čim hitrejši ponovni zaposlitvi, so občinske skupnosti za zaposlovanje v Sloveniji pripravile sporazum o enotnih kriterijih za ugotavljanje neopravičene odklonitve zaposlitve brezposelne osebe, ki prejema sredstva iz zavarovanja za primer brezposelnosti. Pravice do nadomestila oziroma denarne pomoči se bodo v nekaterih primerih znižale in časovno omejile.

Po sporazumu preneha pravica do denarnega nadomestila oziroma denarne pomoči osebi:

1. Če odkloni zaposlitev, ki ustreza stopnji in smeri šolske izobrazbe.

2. Če odkloni zaposlitev, ki sicer ne ustreza najvišji doseženi stopnji izobrazbe, vendar pa ustreza eni izmed s šolanjem pridobljenih kvalifikacij, prekvalifikacij ali z delom pridobljenim znanjem, in to v primerih, če osebi v roku 6 mesecev ni bilo možno ponuditi zaposlitve po kriterijih iz prve točke.

3. Če odkloni začasno zaposlitev v izjemnih primerih zaradi odprave posledic višje sile, ali če odkloni delo ob organiziranju večjih družbenih akcij.

Z napotitvijo na delo iz 2. in 3. točke delavec obdrži še naprej prednostno pravico, da ga skupnost za zaposlovanje napoti na delo, ki ustreza njegovim strokovnim kvalifikacijam.

Po sedaj veljavni zakonodaji je brezposelna oseba dolžna sprejeti le ustrezno delo, po predloženem sporazumu pa po 6 mesecih brezposelnosti tudi ne povsem ustreznega dela in v izjemnih primerih vsako delo, za katero je psihično sposobna.

Predvidena je tudi sprememba pri višini denarnega nadomestila. Do sedaj je znašala višina nadomestila v času brezposelnosti 60% OD v zadnjem letu, najnižja pa je bila 510 din mesečno. Po sporazumu je denarno nadomestilo predvideno 60% od osnove, vendar ne more biti nižje od 80% od najnižjega OD, določenega z zakonom in ne večje od povprečnega mesečnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu. Kot osnova za denarne pomoči oziroma nadomestila se vzame povprečni mesečni OD, ki ga je delavec prejel za redno delo v zadnjih treh mesecih. Denarna nadomestila oziroma denarne pomoči se lahko izplačujejo največ 24 mesecev. Tudi te časovne omejitve do sedaj ni bilo.

Predvideni ukrepi naj bi spodbudno vplivali na čim hitrejšo ponovno zaposlitev brezposelnih delavcev.

Področje za zaposlovanje

Iz Celjske bolnice se nam je oglasil naš zvesti dopisnik glasila Štorski železar Martin s transporta. To je njegov psevdonim, s katerim se podpisuje v glasilu, sicer pa je to naš sodelavec Martin Gajšek iz TOZD transport.

Pred nedavnim je moral v bolnico, ker ima težave z vidom in tako je ob njegovem preišljevanju nastala pesem, ki jo v nadaljevanju objavljamo.

VSEM, KI ME POZNAJO

Slep je beseda prazna.

Ali kdo napisat' je ne more sam, pa ni iraza.

Pogled na bel papir misli obudi, solze zalijejo oči, napisal bi besedo slep, pa ne morem je, ker sam sem slep.

Martin s transporta

Dopisujte v

Štorski
ŽELEZAR

Svet slušateljev ljubljanske univerze je sklical 23. novembra 1926 v avli univerze protestno zborovanje proti namenu vlade, da razpusti medicinsko in tehniško fakulteto v Ljubljani. Zborovanju je sledil demonstrativen pohod po ljubljanskih ulicah.

IZ OBČIN

Z vztrajnostjo usklajujejo delo

Blizu so nam naselja okoli Šentjurja pri Celju, veliko jih je in težko si zamišljamo, kako neki usklajujejo mnoge probleme, ki so tako različni. Šentjur namreč obdaja 19 vasi, ki tvorijo krajevno skupnost Šentjur okolica. Te vasi pa so razdeljene v pet vaških skupnosti, ki se razprostirajo iz doline po gričevnatih obronkih in hribih, kjer so posejane številne domačije.

V krajevni skupnosti živi okrog 3.680 prebivalcev, po večini kmetov — takole okrog 60 % jih je. Marsikateremu krajanu je vseeno pomemben vir dohodka delo v tovarni, poleg kmetovanja. Dvojno trdo delo torej. To je krajevna skupnost, v kateri se mnogo krajanov ne pozna med seboj že zaradi lege posameznih naselij, ki z vseh strani obkrožajo Šentjur. Prav zaradi tega se človek sprašuje, kako uspejo usklajevati delo v taki krajevni skupnosti, saj so vendar problemi in interesi na različnih koncih krajevne skupnosti povsem različni. Le največji problem je skupen, pa vendar tudi različen: to so ceste. Ko so se povezali med seboj z vaškimi skupnostmi, so se lažje spoznavali in usklajevali probleme. O tem, kako se spoprijemajo s težavami in kako jih skupno rešujejo bi lahko povedal prenekateri član naše delovne skupnosti.

Krajan, ki so zaposleni v Šentjurju, Štorah in Celju, si želijo čim boljše prometne zveze, boljše zlasti v tako imenovanih konicah, da ne bi ostajali na cesti in zamujali na delo. Zato so zelo prizadevni pri graditvi vaških cest, ki jih širijo in oblagajo z asfaltom, ki ga niso poznali po teh naseljih le nekaj let nazaj. Mnogi bi radi preusmerili kmetije v kmečki turizem. Vse akcije, ki so se jih krajan doslej lotili, so bile uspešne; pravijo da zato, ker je močno zaživelo delo po vaških skupnostih. Krajan, ki so vložili v vsa dela veliko lastnih sredstev, dela in materiala: v ceste, mostove, kanalizacijo, vodovod in ulično razsvetljavo. Težava je v pomanjkanju večnamenskih prostorov po naseljih, zato se sestajajo po hišah, pred hišami, pod kozolci, kakor pač nanese, da premeljuje potrebe, načrte in zmogljivosti. Ko pa gre za družabno in kulturno življenje, se morajo največkrat navezovati na društva v Šentjurju.

Tako ustanavljajo po vaških skupnostih gasilske desetine, ki se potem povežejo z gasilskim

društvom v Šentjurju. Te desetine bodo imele predvsem nalogo, da ščitijo v domačem okolju družbeno in zasebno premoženje. Tu zopet naletijo na pomanjkanje primernih prostorov. Najbolje bi lahko opisali delo na cestnih povezavah s Slivnico, do Slivniškega jezera na Kameno, Resevno, Rifnik, Kalobje in številne druge predele in vasi v teh predelih člani našega delovnega kolektiva. Odzovite se na vabilo v Štorskem železarju in pišite o delovanju krajevni skupnosti, o zanimivostih vašega kraja, o zgodovini kraja, o dogodkih v NOB in povojnem razvoju kraja. Denimo podobno, kot navajamo tu-le:

Vaško skupnost Grobelno sestavljajo vasi Bezovje, Stopče, Tratna in Grobelno. Okrog 465 volilcev imajo. Zelo so aktivni in doslej so vse akcije lepo uspele, in sicer asfaltiranje ceste Stopče—Vrh, vodovod Črnolica—Stopče—Tratna, uredili so ulično razsvetljavo, igrišče, gramozirali ceste, uredili cesto Stopče—Črnolica, popravili most v Črnolici. Kaj pa cesta proti Slivniškemu jezeru? In drugi problemi?

Vasi Podgrad, Vrbo in Kranjčica sestavljajo vaško skupnost Vrbo. Okrog 730 prebivalcev živi tod. Ceste kličejo po asfaltu, do kod ste dospeli za asfaltiranjem ceste skozi Kranjčico? Nimate skupnega večnamenskega prostora. Kako je s trgovino?

Jakob, Vodruž, Sotensko in južni del pod Rifnikom in Šibenikom tvorijo vaško skupnost Jakob. Prek 270 prebivalcev je dobilo ob občinskem prazniku pred tremi leti asfaltirano cesto. Napišite kaj o drugih problemih, ki vas tarejo, npr. o skupnih prostorih za sestanke; se še vedno sestajate pri Ivanu Slomšku? Ceste so ponekod skrajno slabe; kako se lotevate tega problema?

Kameno, Botričnica in Brezje ob Slomu tvorijo vaško skupnost Kameno. Tonček Uršič, predsednik vaškega odbora SZDL, naš laborant, izredno aktiven v vaški skupnosti naj nam napiše o njihovih problemih, in težavah. Kako rešujejo problem slabe cestne povezave in podobno.

Pišite nam z Resevne in vseh drugih lepih krajev v okolici Šentjurja.

Pošljite fotografije!

R. U.

Seminar organizatorjev kulture

V Ravnah na Koroškem se je 31. oktobra končal petdnevni republiški seminar organizatorjev kulture OZD in krajevnih skupnosti.

Organizator tega seminarja je bil republiški svet zveze sindikatov Slovenije. Seminar, ki se ga je udeležilo 43 slušateljev, je bil pripravljen tako, da smo udeleženci vsak dan poslušali predavanja iz osrednje teme, nato pa smo imeli delo po skupinah, kjer smo med drugim proučevali izkušnje posameznih delovnih organizacijah.

Osrednje teme seminarja so bile o kulturi, kakršno imamo in kulturi, ki jo hočemo, sindikati in kultura—vloga organizatorjev kulture pri uveljavljanju dobre knjige med delavci, organizacija kulture prireditve, delo z izvajalci in porabniki, ljubiteljska kulturna dejavnost povsod in za vsakogar. Udeleženci seminarja smo si vsak dan v popoldanskih urah ogledali razne kulturne in druge znamenitosti Ravn in okolice in se udeležili nekaterih kulturnih prireditev. Obiskali smo železarno Ravne, likovni salon in delavski muzej, si ogledali projekcijo amaterskih filmov Koroškega kinokluba Prevalje in se udeležili pravljicne ure v pionirski knjižnici Leopolda Suhodolčana. Tudi študijska knjižnica je bila kraj našega obiska. V Ravnah deluje KUD bratstvo, ki združuje predvsem delavce iz drugih republik in ti so se nam predstavili v igro Branka Čopića HUK BUBALO, ki jo je uspešno režiral tov. Mirko Angeli, organizator kulturnega življenja v Železarni Ravne. To je tudi edini primer v Sloveniji, kjer deluje društvo z amaterji iz drugih republik.

Za zaključek seminarja smo obiskali še Prežihovino, poznani Kefrov mlin, Poljano in turistično vas Šentanel.

Delegacija udeležencev seminarja je obiskala tudi Prežihovo vdovo.

Ob zaključku seminarja je izvoljeni uredniški odbor izdal bilten Kulturne novice v katerega smo zapisali svoje petdnevno pestro delo in vtise iz seminarja.

Značilnost tega delovnega srečanja je v načinu dela, saj smo zaradi razdelitve udeležencev v tri delovne skupine morali posamezno posredovati svoje delovne izkušnje in napredke na področju kulturnega življenja iz sredine, iz katere prihajamo.

Naj ob zaključku povemo še to, da sva se iz delovne organizacije ŽS seminarja udeležili na predlog komisije za kulturo pri konferenci OZS Lada Cmok in Ana Tomazin.

A. T.

Ko bi

Ko bi ujel sanjarenja večernih zarij, bi pomlad ostala brez obstreta češnjavih cvetov.

Ko bi požgal poti poletnih trav, bi poletje izjokalo sokove življenja v velike solze obupa.

Ko bi ukradel mir v orumenelih vinogradih, bi vse melodije vetra izpele svoj zadnji crescendo.

Ko bi se dotaknil samotnih borov v ledenem snu, bi nikoli več ne bilo obstreta češnjavih cvetov...

F. A.

ZAHVALA

Ob tragični izgubi dragega moža, očeta, dedka, brata in strica

JOŽETA SPOLENAKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje in nam izrekli sožalje. Še posebna zahvala sosedom za vso pomoč, govornikoma, Marjanu Tržanu, predstavniku političnih organizacij Prožinske vasi in Marjanu Kolarju, predstavniku TOZD jeklovlek, ki sta se poslovlila od njega ob odprtem grobu, godbi na pihala Železarne, pevskemu zboru in g. župniku za opravljen obred. Hvala vsem, ki ste karkoli storili za njegov spomin.

Zalujoči:

žena Marija, hčerka Andreja, sin Andrej z družino, brat Stanko z družino, sestra Štefka z družino in ostalo sorodstvo.

Večer se lomi med gorami

Večer se lomi med gorami, v tvojem oknu je tihota, odsev minulosti nad nami polzi kot tiha, žalostna samota...

In nič se ne premakne, še veter spi, v mislih se spomin izmakne, kot lahna ptica v zraku obvisi.

In srce z mirom se napolni in poln ga najin je večer; daljave sanjajo v slutnji brezbolni in trepetajo venomer...

F. A.

ŠTORSKI ŽELEZAR — Glasilo OZD Slovenske železarne ŽELEZARNA STORE — Izhaja dvakrat mesečno — Uredniški odbor: Gradišnik Frido, Tomažin Anica, Knez Peter, dipl. ing., Kavka Franc, Renčelj Vlado, Kocman Vojko, Zelič Franc, ing. Verbič Stane — odgovorni in glavni urednik: Kavka Franc, pomočnik urednika: Uršič Rudi. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen davka od prometa proizvodov (št. 421-1/72 z dne 20. 2. 1974) — Tisk: AERO Celje — TOZD grafika — Rokopisov ne vračamo.

